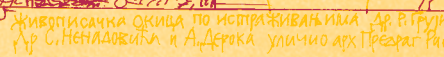

30 ГОДИНА АКАДЕМИЈЕ СПЦ (1993–2023)

30 ГОДИНА АКАДЕМИЈЕ СПЦ (1993–2023)

Щ

4. јул – 31. август 2023.
Галерија РТС
Београд, Таковска 10

АКАДЕМИЈА

„Нема лейше вере од хришћанске, нийи лейше слике од иконе.“

Епископ Данило Крстић

Академија СПЦ за уметности и конзервацију постоји три деценије. Током тог дугог периода изнедрила је многе квалитетне уметнике, рестаураторе и конзерваторе црквеног наслеђа, али је и сама уз њих узрастала и усавршавала своје програме и идеје. Данас је то јединствена школа на простору Србије, са високим образовним могућностима и са квалитетним професорским кадром. Потребе за оваквом школом су велике.

Култура и уметност су један од најважнијих елемената којим се српски народ самосвојно представља у свету. Пре свега његова сакрална уметност, чији је значајан део увршћен у светску баштину, и данас је непоновљиво и веродостојно обележје српског идентитета. На тим тековинама, обogaћеним савременим искуствима и иновативним техникама, почива образовни систем Академије СПЦ и њена улога у српској култури.

Савремени студијски програми (живопис, иконопис, мозаик, калиграфија, вајарство, позлатарство, конзервација и рестаурација...), као и вишеструка сарадња са сродним факултетима и институцијама културе и уметности у земљи и иностранству, обезбеђују високе стандарде школовања и усавршавања. Тако формиран стручни кадар у могућности је да трајно допринесе у очувању већ постојеће културне баштине, али и спреман за нове уметничке подухвате. Српској цркви и држави потребно је и једно и друго. Стога је подршка Српске православне цркве, оснивача Академије, али и државних институција, неопходна у даљем јачању мисије и улоге ове образовне установе.

ЦРКВЕНА УМЕТНОСТ

„То шїио је Бої сїйворио човека їио Своме лику и Своме їогодоїїу їиоказује да је иконоїис божанска сїйвар.“

Свети Теодор Студит

ЛИК. Настанком Христовог нерукотвореног прволика на убрусу, такозваног Мандилиона (Μανδύλιον), био је отворен пут даљем и најширем изображавању Богочовека у сликаној форми. Човеку се Бог открио вишезначно – речју, деловањем и у ликовима. Изображавање лика Богочовека прелази границе уметности, залази у верско, мистичко и метафизичко. Иконопис, као најзахтевнији вид црквене уметности, сведочи, према Јовану Мајендорфу, о присуству прослављене и обожене људске природе најпре у Христу, а кроз Христа и Светог Духа у Богородици и другим светим ликовима. Како наводи епископ Атанасије Јевтић, то је потврђена и у димензију видљивог пренета есхатолошка појава заједничарења. Икона би требало да означи највиши духовни домет вере и уметности, испуњен самопрегорним и молитвеним прегнућима. Тек тада она постаје оваплоћена исповест и метафизички додир који буди.

КАНОН. Делима изложеним на овој смотри указује се да у уметничком стваралаштву, па и црквеном, канон не би требало да буде сметња и стега, већ изазов. Како надахнуто сугерише Павле Флоренски, канонски облик је облик највеће природности, нешто од чега се не може замислити ништа једноставније. Канон у себи има уткано саборно виђење, стога укључује могућност да сваки припадник црквене заједнице има према канону стваралачки однос. Канонско је црквено, црквено је саборно, саборно је свечовечанско.

Како, не рушећи канон, изобразити истину на иновативан начин? Оно што је привидна канонска строгост и граница може својим савршеним постулатима да буде посебно надахнуће даровитим уметницима, подстицај за нова духовиђења. Спознати есенцију канона, духовну норму која делује снагом своје универзалности, језгро је стваралаштва, креације. То је та непатворе-

ност црквене уметности, која се пројављује на различите начине, у зависности од унутрашњег горења самог уметника у Богу, у зависности од уметникове мистичке интуиције. Црквена култура и живот увек су прожети Светим Духом, који их једнако стваралачки подстиче у свим временима. Стога, било да је у питању живопис или иконопис, он у себи манифестује надверску суштину насликаног, одраз, ектипос (ἐκτύπος) света првосазданог.

СВЕТЛОСТ. Форма видљивог у црквеној уметности се пројављује благодатном светлошћу. Светлост је примордијална есенција света, метафизички темељ свега постојећег. Услед немогућности да се представи непосредно, симболички се преноси сликом круга – мандорле, ореола, који указују, како наводи Леонид Успенски, на унутрашње стање човека чији је лик блистање сунца. Потпуно духовно безмолвије. У црквеној уметности аналогија небеске светлости је злато. Стога је иконописна мистика пре свега сунчева мистика у највишем, сакралном значењу ове речи, служба светлости, како наводи Јевгениј Трубецкој. Њоме се открива духовно злато.

КВАДРАТ. Није случајно што је основна геометријска структура иконе четвороугаона, условно речено квадратна (у ширем симболошком смислу). Квадрат је идеја земље, њена небеска и натприродна форма. Уздигнута земља. Он представља Бога манифестованог у стварању. Квадрат је архетип и образац реда у свемиру и савршена мера за човека, симбол душе. Симболички, тако се граде храмови, тако се клешу надгробни белези, тако се ограђују вртови и тешу иконе.

ЉУБАВ. Смисао сакралне уметности је да укаже да је човеково порекло божанско и да човек мора да сачува у што већој мери своју сличност са Богом. „А највиши степен сличности човека с Богом је будност срца: Љубав.“

ИЗЛОЖБА

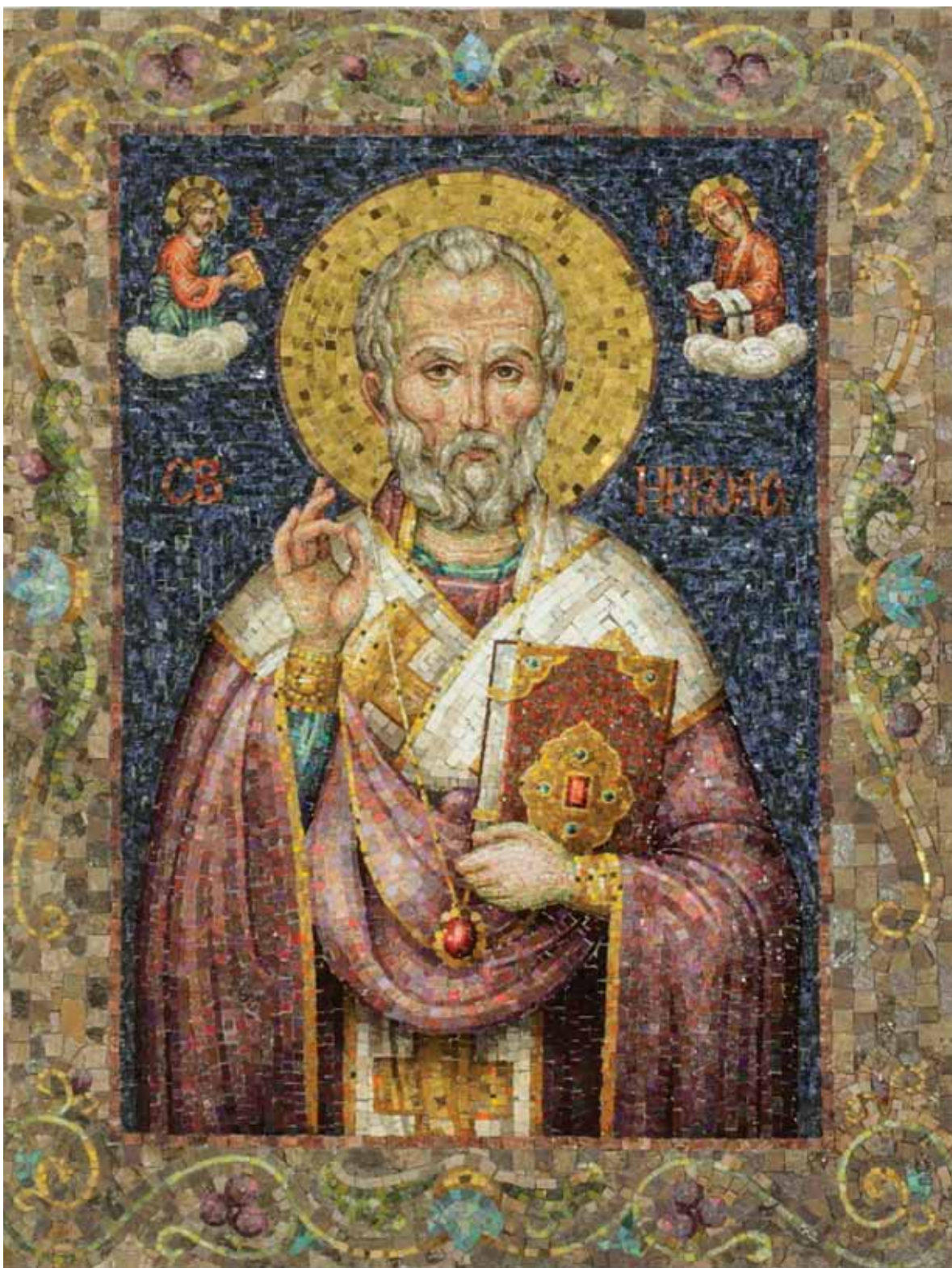
Пред нама је изложба црквене уметности. Њено природно место је храм. У храму, кроз мирис и прозрачни вео тамјана у ваздуху, јасније се узноси созерцање фресака и икона. Литургијски обред даје им прави смисао духовног садржаја, а светлост свећа и кандила наглашава хармонију бојених површина. Ово је само део једне савршене хијеротопске замисли осликаног храма, коју употпуњује још низ важних елемената, попут ритма кретања свештеника у обреду, црквеног појања, архитектонског обликовања простора, тоpline додир верника при целивању икона, свечано блистање светих сасуда, саборност... Ипак, нешто од тога осетићемо и изван храма, на овој смотри, јер универзалност сакралне уметности својим интензитетом продире и ван црквеног простора.

Професори Академије СПЦ, бивши и садашњи, предочавају нам своја инвентивна виђења, примарно из црквене уметности, конзервације и рестаурације, изнедрена вишегодишњим трудом на том путу. Део радова биће и њихова интимна сагледавања неких уметничких тема. Професорски кадар припадао је и припада самом врху уметничке бранше из наведених области. Изложени радови указују на велики дијапазон могућности црквене уметности, која је предочена у готово свим техникама стваралаштва. Ту су иконопис, фрескопис, вајарство, калиграфија, мозаик, илуминација, дрворез и разне комбиноване технике... Радови су обликовани и традиционалним материјалима и техникама израде (јајчана темпера на липовом дрвету, фрескопис на свежем малтеру, туш на папиру, уље на платну, природни мозаички камен и паста, акварел, техника позлате на полименту...), али и применом савремених приступа својствених модерном друштву, његовим потребама и технолошким узлетима (*al secco* техника са акрилина, акрил на дрвету, платну и гушчијем перу, бетон, позлата на акрилном полименту...).

Такође, изложени су и радови појединих даровитих и успешних студената Академије, бивших и садашњих, који својим делима потврђују високе образовне домете ове школе и смисао њеног тридесетогодишњег постојања, те перспективност будућих свестранијих улагања у њу.

Марина Мајић

БИСЕНИЈА ТЕРЕШЧЕНКО, **СВЕТИ НИКОЛА**, 94×126, 2018. / BIŠENIJA TEREŠČENKO, **SAINT NICHOLAS**, 94×126, 2018

МАЈА ВАСИЛИЋ, ПРОХОР ПЧИЊСКИ, 85×118, КОНЗЕРВАТОРСКО-РЕСТАУРАТОРСКИ ПОСТУПАК, 2022.
 MAJA VASIČIĆ, SAINT PROHOR OF RČINJA, 85×118, CONSERVATION-RESTORATION PROCEDURE, 2022

МАРА БУРОВИЋ, **ХРИСТОС У СЛАВИ**, 56x100, 2023.
MARA ĐUROVIĆ, **CHRIST IN GLORY**, 56x100, 2023

ТОДОР МИТРОВИЋ, **БОГОРОДИЦА СА ХРИСТОМ**, 35x45, 2023.
TODOR MITROVIĆ, **THE MOTHER OF GOD WITH CHRIST**, 35x45, 2023

ИВА ТАТАЛОВИЋ, **ПАРАБОЛА О БЛУДНОМ СИНУ**, 40x50, 2023.
IVA TATALOVIĆ, **THE PARABLE OF THE PRODIGAL SON**, 40x50, 2023

ГОРАН ЈОВИЋ, **СВЕТИ ЈОВАН ДАМАСКИН**, 25x30, 2011.
GORAN JOVIĆ, **SAINT JOHN OF DAMASCUS**, 25x30, 2011

МИРЈАНА МИЛИЋ, **БЛАГОВЕСТИ**, 126×158, 2022. / MIRJANA MILIĆ, **THE ANNUNCIATION**, 126×158, 2022

МИОДРАГ МИЛУТИНОВИЋ, **СВЕТИ ПЕТАР И ПАВЛЕ**, 100×70, 2019. / MIODRAG MILUTINOVIĆ, **SAINTS PETER AND PAUL**, 100×70, 2019

МАРИНА МАТИЋ, **СВЕТА ТЕТРАДА**, 35×75, 2018.
MARINA MATIĆ, **THE SACRED TETRAD**, 35×75, 2018

РАЈКО БЛАЖИЋ, **ЋИВОТ СВЕТОГ САВЕ**, 210×0,80×134,
2001–2003. / RAJKO BLAŽIĆ, **THE SHRINE OF SAINT SAVA**
OF SERBIA, 210×80×134, 2001–2003

ДРАГОМИР ЈАШОВИЋ, **БОГОРОДИЦА БЕОГРАДСКА**, 56×89, 1999. / DRAGOMIR JAŠOVIĆ, **THE MOTHER OF GOD OF BELGRADE**, 56×89, 1999

МИОДРАГ МЛАДЕНОВИЋ, **СВЕТИ НИКОЛА**, 54×75, 2022. / MIODRAG MLADENOVIĆ, **SAINT NICHOLAS**, 54×75, 2022

ЈЕЛЕНА ХИНИЋ, **АРХАНЂЕЛ МИХАИЛО**, 50×70, 2019. / JELENA HINIĆ, **ARCHANGEL MICHAEL**, 50×70, 2019

ВЛАДИМИР КАРАНОВИЋ, **ЛОЗА СВЕТОГ СИМЕОНА**, 68×88, 2019. / VLADIMIR KARANOVIĆ, **THE VINE OF SAINT SIMEON**, 68×88, 2019

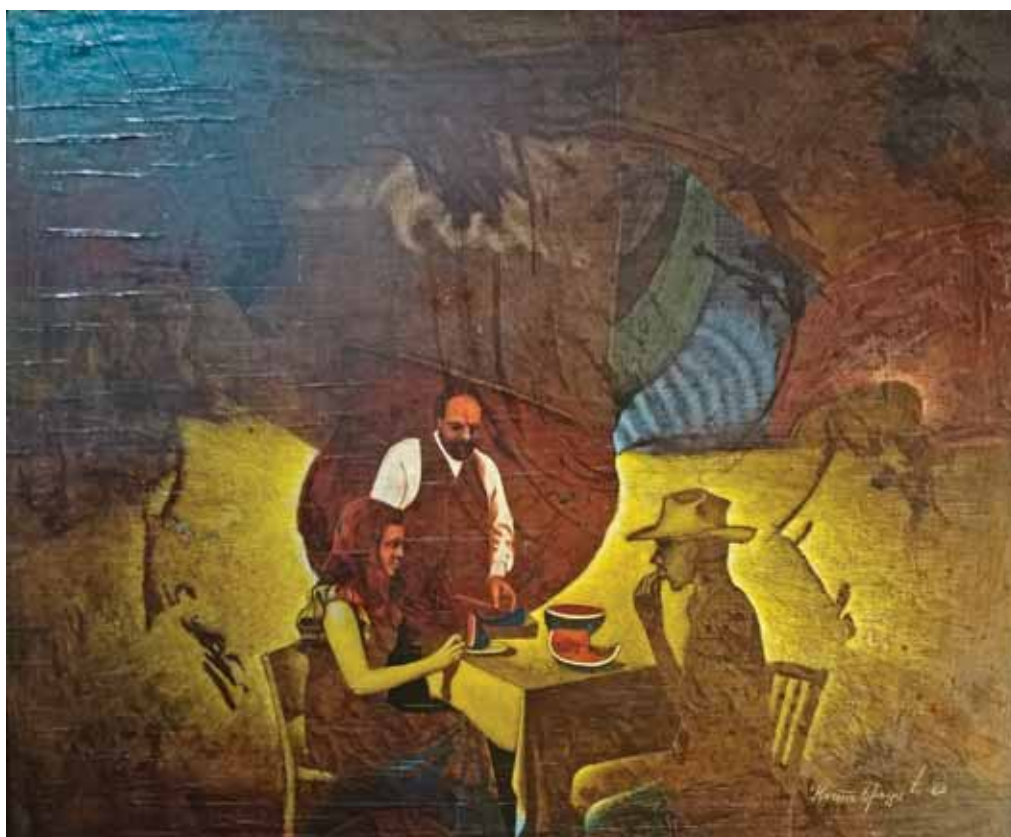
ЈЕЛЕНА ИВАНИШЕВИЋ, **АПОСТОЛ ВАРТОЛОМЕЈ**, 31×46,5, КОНЗЕРВАТОРСКО-РЕСТАУРАТОРСКИ ПОСТУПАК, 2022.
JELENA IVANIŠEVIĆ, **BARTHOLOMEW THE APOSTLE**, 31×46,5, CONSERVATION-RESTORATION PROCEDURE, 2022

ЖЕЉКО КОМОСАР, КУЋА У
ПРОФЕСОРСКОЈ КОЛОНИЈИ,
25×36, 2008. / ŽELJKO KOMOSAR,
A HOUSE IN THE PROFESSORIAL
COLONY, 25×36, 2008

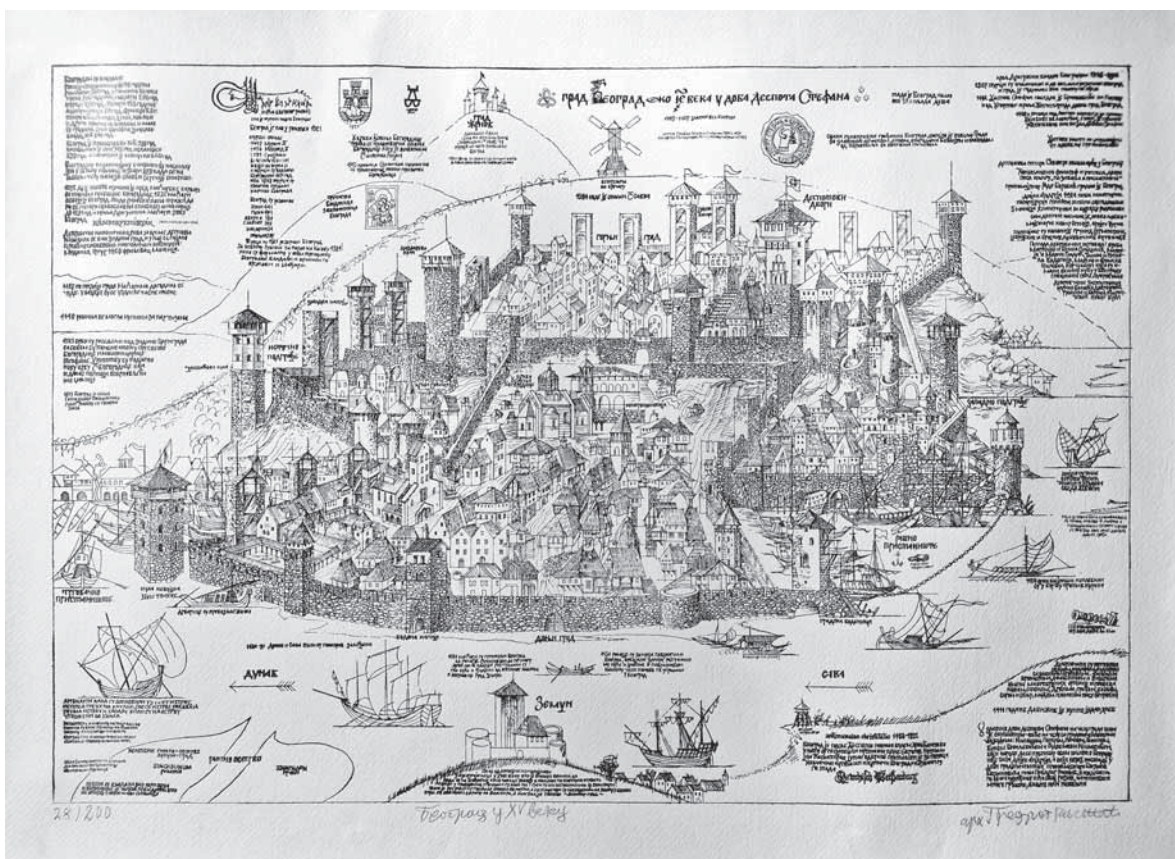

КОСТА БРАДИЋ, ПОРОДИЦА КОРОН,
36×45, 1983. / KOSTA BRADIĆ,
KORON FAMILY, 36×45, 1983

ПРЕДРАГ РИСТИЋ, БЕОГРАД У 15. ВЕКУ, 50×72, ПОСЛЕ 1974. / PREDRAG RISTIĆ, BELGRADE IN THE 15TH CENTURY, 50×72, AFTER 1974

ЖЕЉКО ЂУРИЋ, ТРАЈАЊА, 30×45, 2022. / ŽELJKO ĐURIĆ, THE DURATIONS, 30×45, 2022

ЂОРЂЕ СТАНОЈЕВИЋ, **БИОЕЛЕКТРИЦИТЕТ**, 100×150, 2021. / ĐORĐE STANOJEVIĆ, **BIOELECTRICITY**, 100×150, 2021

ЗОРАН МИХАЈЛОВИЋ, **ОТОК**, 35×45, 2017. / ZORAN MIHAJLOVIĆ, **AN ISLAND**, 35×45, 2017

THE SANCTITY OF ART 30 Years of the SOC Academy (1993–2023)

The Serbian Orthodox Church Academy for Arts and Conservation has existed for three decades. During that long period, it has nurtured many quality artists, restorers and conservators of church heritage, but it also grew alongside them and perfected its programs and ideas. Today, it is a unique school in Serbia, with high educational opportunities and excellent teaching staff. The need for such a school is great.

Culture and art are one of the most important elements by which the Serbian people uniquely present themselves in the world. Above all, their sacred art, a significant part of which is included in the world heritage, is still today an unrepeatable and authentic mark of Serbian identity. The educational system of the Academy of the Serbian Orthodox Church and its role in Serbian culture are based on these achievements, enriched with modern experiences and innovative techniques.

The professors of the SOC Academy, current and former, present us with their innovative visions, primarily from church art, conservation and restoration, born of many years of effort along the way. Part of the works will include their intimate observations of certain art themes. The professors have belonged and belong to the very top of the art branch in the aforementioned fields. The exhibited works indicate an array of possibilities of church art, which is presented in almost all creative techniques. These include icon painting, fresco painting, sculpture, calligraphy, mosaic, illumination, wood carving and various combined techniques... The works are shaped with traditional materials and production techniques (egg tempera on linden wood, fresco painting on fresh plaster, ink on paper, oil on canvas, natural mosaic stone and paste, watercolor, gilding technique on polymer...), but also by applying modern approaches specific to modern society, its needs and technological advances (*al secco* technique with acrylics, acrylic on wood, canvas and goose feathers, concrete, gilding on acrylic polymer...).

In addition, the works of some gifted and successful students of the Academy, past and present, are exhibited, and their works confirm the high educational reach of this school and the meaning of its thirty-year existence, as well as the perspective of future more versatile investments in it.

Marina Matic

СПИСАК ИЗЛАГАЧА НА ИЗЛОЖБИ СВЕТОСТ УМЕТНОСТИ

Професори

Бисенија Терешченко
Владимир Карановић
Горан Јовић
Драган Боснић
Драгомир Јашовић
Ђорђе Станојевић
Жељко Ђурић
Жељко Комосар
Звонко Петковић
Зоран Михајловић
Ива Таталовић
Јелена Иванишевић

Јелена Хинић
Коста Брадић
Маја Василић
Мара Ђуровић
Марина Матић
Миодраг Милутиновић
Миодраг Младеновић
Мирјана Милић
Предраг Ристић
Рајко Блажић
Тодор Митровић

Студенти

Бојан Јуришић
Гордана Радовановић
Дамир Младеновић
Јелена Јефтић
Јован Ђеранић
Љиљана Перановић
Медиха (Антонина) Мрђеновић

Милица Мишић
Невена Ивановић
Немања Коцић
Немања Лазаревић
Никола Новаковић
Перо Цветковић
Светалана Седлан

ИЗДАВАЧ ЈМУ Радио-телевизија Србије • ЗА ИЗДАВАЧА Драган Бујошевић, генерални директор РТС; Бранислав Кланшчек, председник Управног одбора РТС • САВЕТ РТС ЗА ЛИКОВНО СТВАРАЛАШТВО Никола Мирков (председник), Зорица Шујица (потпредседник), Славица Стефановић (помоћник председника), Никола Кусовац, Ђорђе Кадијевић, Чедомир Васић, Александра Јелисавац, Софија Љубичић, Драгана Ковачић • АУТОР ИЗЛОЖБЕ Академија СПЦ • АУТОР ПОСТАВКЕ ИЗЛОЖБЕ (УМЕТНИЧКИ КОЛЕГИЈУМ АКАДЕМИЈЕ СПЦ) Жељко Ђурић, Дарко Стојановић, Тодор Митровић, Миодраг Милутиновић, Бисенија Терешченко, Марина Матић • АУТОР ТЕКСТА Марина Матић • РУКОВОДИЛАЦ СЛУЖБЕ БАШТИНА И КУЛТУРНА ПРОДУКЦИЈА РТС Александра Јелисавац • ОДГОВОРНИ УРЕДНИК ГАЛЕРИЈЕ РТС Петар Ђиновић • УРЕДНИК Ана-Марија Симоновић • ГРАФИЧКО ОБЛИКОВАЊЕ Предраг М. Поповић • ШТАМПА Штампарија РТС • ТИРАЖ 1.000 • Београд, јун 2023.

НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИ ПРЕДРАГ РИСТИЋ, МАНАСТИР СВЕТИ АРХАНЂЕЛИ КОД ПРИЗРЕНА, 1976–1990.